

Wonen, Wijken en Integratie
Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Betrokkenheid loont

Handreiking voor het verhogen
van de participatie van nieuwe
Nederlanders

Betrokkenheid loont

Handreiking voor het verhogen van de participatie van nieuwe Nederlanders

Inhoud

Inleiding	05
Drie projectfasen:	
> Vorbereiding	08
> Uitvoering	17
> Evaluatie en inbedding	27
Vuistregels	35
Meer informatie	37

Inleiding

Meedoen en meetellen in de samenleving. Dat is een grote uitdaging voor alle burgers, maar in het bijzonder voor nieuwe Nederlanders¹. Wel of niet meedoen, daar kies je elke dag voor: in buurten en wijken, in het onderwijs, op de arbeidsmarkt, op het sportveld en in het uitgaansleven. Juist voor nieuwe Nederlanders is het belangrijk om te kunnen meedoen, anderen te ontmoeten om samen in Nederland te leven.

Participatie is een belangrijke voorwaarde voor succesvol lokaal beleid. Toch blijkt het betrekken van alle burgers in de praktijk niet eenvoudig. Met name nieuwe Nederlanders blijken soms lastig bereikbaar, melden gemeenten en maatschappelijke instituties. Zij vragen zich af: 'hoe kunnen we alle burgers bereiken? Hoe motiveren we ook de nieuwe Nederlanders inspraakmogelijkheden aan te grijpen, te participeren in projecten en gebruik te maken van voorzieningen? Hoe zorgen we ervoor dat ook zij zich thuis voelen in Nederland en de weg vinden naar een structurele inspraak en inbreng?'

Dagelijks zetten duizenden burgers zich in voor de samenleving. Vooral op terreinen als sport, cultuur welzijn en zorg zijn veel burgers actief. De inbreng van de nieuwe Nederlanders is hard nodig voor kwalitatief goed beleid en een aanbod dat is afgestemd

op de behoeften van alle burgers, of ze nu lang of kort in Nederland wonen. Uit onderzoek blijkt dat nieuwe Nederlanders minder participeren en beduidend minder hun stem laten horen. Hun sociaal-economische achterstand speelt hierbij een rol. Tegelijkertijd is er onderzoek dat laat zien dat nieuwe Nederlanders wel degelijk veel activiteiten ondernemen en betrokken zijn. Alleen is dit voor instituties niet altijd goed zichtbaar. Deze participatie binnen het eigen netwerk is evengoed waardevol voor de samenleving. Als burgers zelf met een initiatief komen, zijn ze actiever en meer betrokken, ook op de lange termijn.

Participatie komt per definitie van twee kanten. Een tweezijdige aanpak is van belang om de participatie van nieuwe Nederlanders te vergroten. Nieuwe Nederlanders moeten zelf een stap naar voren doen om zichtbaarder te worden in de

¹ De term 'nieuwe Nederlander' werd door de minister van Wonen, Wijken en Integratie, Eberhard van der Laan, geïntroduceerd in de Integratiebrief die op 17 november 2009 verscheen. Deze term wordt in de handreiking aangehouden, tenzij voorbeeldprojecten een andere term aanhouden of dit taaltechnisch niet mogelijk is.

samenleving. In veel steden gebeurt dit al. Een mooi voorbeeld is de nieuwe methode 'Together to get there', waarbij jongeren en studenten hun eigen netwerk mobiliseren om bijvoorbeeld problemen in de buurt op te lossen.

Nieuwe Nederlanders herkennen zich niet altijd in gemeentebesturen en ze zijn niet altijd bekend met (gemeentelijke) voorzieningen en lokale instellingen. Organisaties waarin diversiteit een plek krijgt, hebben meer succes bij het betrekken van deze burgers. Het is dan ook een goed idee om rond te kijken in de eigen organisatie en kritische vragen te stellen. Hoe staat het met het diversiteitsbeleid van de gemeente? Is ze voldoende op de hoogte van culturele verschillen en kan het personeel omgaan met diversiteit? Meer informatie over diversiteitsbeleid is te vinden op de website www.forum.nl/betrokkenheidloont.

Culturele diversiteit is het uitgangspunt van deze publicatie. De handreiking is een routebeschrijving voor het stimuleren van de participatie van nieuwe Nederlanders. In verschillende situaties zijn slimme interventies mogelijk om de participatiegraad van nieuwe Nederlanders te verhogen en hen bij lokaal beleid te betrekken. Per projectfase geeft de publicatie praktische tips voor beleidsmakers en maatschappelijke instellingen. Ook biedt het een inspirerend kijkje op de vele succesvolle projecten op het gebied van burgerparticipatie. Hierbij worden projectoverstijgende tips gegeven, zodat u er direct zelf mee aan de slag kan.

Parallel aan deze brochure is ook de uitgave 'Succesvol samenwerken met nieuwe Nederlanders in de wijk' van het ministerie van VROM/WWI verschenen. Deze uitgave bevelen wij van harte aan als u op zoek bent naar een gedegen en praktijkgerichte handleiding voor het betrekken van nieuwe Nederlanders bij hun wijk.

Andries Turksma, trainer Bureau Kent:
"Goed beleid is goed beleid voor iedereen. Als blijkt dat sommige groepen tekort komen, is het beleid niet goed."

Vorbereiding

Projecten doorlopen drie fasen. Ze starten met de oriënterende fase, gevolgd door de uitvoerende fase en tot slot de fase van evaluatie en nazorg. In elke fase van een project zijn mogelijkheden om de participatie van nieuwe Nederlanders te versterken. We beginnen met een aantal vuistregels voor de oriënterende fase.

Vuistregels

1. Geef het project een stevige basis door in kaart te brengen hoe de verschillende betrokkenen het probleem definiëren, voor welke doelgroep het project bestemd is en wat u wilt bereiken. Denk na over de oorzaken en de gevolgen van het probleem of de situatie waarmee u aan de slag wilt, vóórdat u een keuze maakt uit middelen en maatregelen.
2. Begin zonder agenda en met een open blik. Stel in samenspraak met de doelgroep de doelen vast. Praat hierbij niet alleen met sleutelfiguren, maar pols zoveel mogelijk verschillende mensen.
3. Gebruik het gemeenschappelijk belang als bindmiddel en spreek mensen als individu aan.
4. Zet netwerken zoals zelforganisaties in bij de communicatie. Spreek mensen persoonlijk aan op school, in het buurthuis en op het werk.
5. Bedenk in een vroeg stadium hoe u gaat evalueren. Houd niet alleen na afloop, maar ook tijdens het project de vinger aan de pols, zodat u nog kunt bijsturen.
6. Formuleer de doelstellingen SMART: specifiek, meetbaar, aanvaardbaar, realistisch en tijdgebonden.

Karien Dekker, docent en onderzoeker Universiteit Utrecht: "Het startpunt is het erkennen en herkennen van verschillen en daar met respect mee omgaan".

Contact

Direct en persoonlijk contact met de doelgroep is het enige juiste uitgangspunt bij de start van een project. Hierdoor voelen mensen zich serieus genomen. Om ervoor te zorgen dat een project aansluit bij de wensen en behoeften van een specifieke groep, is het zaak om zorgvuldig te analyseren wat er aan de hand is en wat u kunt doen. Dan heeft het project een grotere kans van slagen.

Dialogo

Bewoners willen graag iets doen in de wijk of in hun eigen buurt. Door ideeën en initiatieven snel uit te voeren of te faciliteren worden burgers steeds actiever. Buurtbewoners zien wat er allemaal kan en worden enthousiast om zelf iets te ondernemen. Het gesprek aangaan met burgers, inventariseren wat hún versie van een probleem is en wat zij zelf al doen, zorgt voor een dialoog. Benadruk hierbij de eigen verantwoordelijkheid van een ieder en het gemeenschappelijk belang.

Communicatie

Niet alle doelgroepen zitten hetzelfde in elkaar. Dit gegeven is van belang bij de communicatie. Ambtenaren doen er goed aan zich te verdiepen in de belevingswereld van de burgers waar zij mee werken. Heldere informatie moet verstrekt en toegelicht worden, niet alleen in schriftelijke vorm maar ook mondeling. De inzet van netwerken is essentieel. Via zelforganisaties en intermediairs worden meer mensen bereikt.

Geld

Voor ieder project is een budget nodig. Als de financiering binnen de eigen organisatie een probleem is, kunnen voor participatieprojecten diverse fondsen worden benaderd. Denk bijvoorbeeld aan het Oranjefonds (sport), het Fonds voor cultuurparticipatie, het SNS Realfonds, het VSB-fonds of de stichting DOEN (welzijn). Kijk voor een overzicht van de fondsen op www.forum.nl/pdf/fondsen-03.pdf.

Ahmet Azdural, directeur Inspraakorgaan Turken: "Je moet mensen niet aanspreken op het anders zijn, maar op hun individuele capaciteiten."

Tips

- Vertaal klachten in acties. Door aan burgers te vragen hoe zij iets willen oplossen komen er vaak originele en goed uitvoerbare ideeën naar boven.
- Zet studenten in. Als uitgebreid onderzoek te duur is, kunnen studenten wellicht een deel van het werk overnemen als bijbaantje of stage.
- Organiseer samen met de betrokken burgers of zelforganisaties een informatiebijeenkomst. Hierbij kan bijvoorbeeld ook een Vereniging van Eigenaren betrokken worden.
- Inventariseer tips en trucs uit andere projecten. Kijk bijvoorbeeld op: www.ruimtevoorcontact.nl.
- Werk zo nodig met schriftelijke communicatie in de eigen taal of maak gebruik van tolken.

Initiatieven van burgers zijn welkom!

Wat doe je als ambtenaar of professional als burgers zelf met een idee komen? Ambtenaren hebben soms moeite met projecten die niet in het bestaande stramien passen. Het centraal stellen van de burger is echter cruciaal voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid. Burgerinitiatieven verdienen daarom alle ondersteuning.

Hoe worden burgerinitiatieven goed ondersteund?

- Het begint met een open houding. Door burgers open tegemoet te treden, interesse te tonen en een kopje koffie aan te bieden creëer je een ontspannen en toegankelijke sfeer.
- Door niet alleen te vertellen, maar vooral goed te luisteren naar burgers, ligt de nadruk niet op hiërarchie, maar op samenwerking.
- Laat het initiatief bij de burgers. Neem het niet over, maar faciliteer het. Dan blijven zij ook enthousiast tijdens de uitvoering en afronding.
- Vermijd bureaucratische rompslomp. Denk niet in termen van afdelingen binnen de gemeente, maar stel het initiatief centraal. Probeer al te veel regels en procedures te vermijden en kijk of het initiatief in de hoofdlijnen van het werkplan of beleid past.
- Laat weten dat u, ook al kan het project (nu) niet uitgevoerd worden, blij bent met het enthousiasme van de burgers en hun initiatief waardeert.
- Houd burgers op de hoogte van de ontwikkelingen en uw eigen activiteiten rondom het initiatief.

In Amsterdam en Deventer worden burgerinitiatieven gestimuleerd met een leefbaarheidsbudget. Voor Amsterdammers uit Slotervaart kan een aanvraagformulier op internet ingevuld worden of ligt het formulier klaar bij de balie van het stadsdeelkantoor. In Deventer worden concept projectplannen in een vroeg stadium bekeken en krijgen burgers advies over verbetering. Het project *Kan wél* (zie kader bij het hoofdstuk 'Uitvoering' op pagina 21) is in het leven geroepen om bureaucratische drempels weg te nemen en burgerinitiatieven te vergemakkelijken.
Verder lezen?

Kijk op www.helpenburgerinitiatief.nl of www.zestienmiljoenmensen.nl.

Praktijkvoorbeelden

Vuistregel 1

Breng het probleem in kaart

Expertisecentrum Integratiebeleid Deventer

De gemeente Deventer vindt het belangrijk dat er een fundament ligt onder projecten, zodat de integratie op een gedegen manier bevorderd kan worden. Kennis van culturele achtergronden is daarbij van essentieel belang. Om deze kennis te vergaren en in te zetten is maatwerk nodig. De gemeente heeft daarom een expertisecentrum ingericht dat kennis verzamelt voor projecten voor nieuwe Nederlanders, instellingen en de gemeente zelf. Daaraan is een lokale Denktank Integratie met ervaringsdeskundigen gekoppeld. Door rekening te houden met de lokale omstandigheden wordt de slagingskans van projecten vergroot. Met behulp van de sociale kaart (zelforganisaties, vrijwilligers, sleutelfiguren, buurtwerkers, projectleiders) van de gemeente wordt een volledige achtergrondanalyse gemaakt.

Meer informatie: www.deventer.nl

Buurtgerichte gezondheidsbevordering, gemeente Utrecht

Hoe brengen we het probleem in kaart? Door groepsgesprekken en interviews aan het begin van het project. Dit gebeurt in de gemeente Utrecht. Het project buurtgerichte gezondheidsbevordering richt zich op het inventariseren van de vraag wat mensen zelf aan hun gezondheid willen doen en wat ze daarvoor nodig hebben. Vervolgens wordt het bestaande zorgaanbod bekend gemaakt bij mensen en professionals in de wijk. Doel is dat meer mensen gebruik maken van dit aanbod. Via interviews, groepsgesprekken, empowerment (actief met gezondheid bezig zijn) en de koppeling van vraag en aanbod worden meer mensen zich bewust van de beschikbare mogelijkheden op het gebied van zorg.

Meer informatie: www.doemeelovervecht.nl → Projecten → Buurtgerichte gezondheidsbevordering

PRIMA plan, gemeente Oss

Het PRIMA-plan, 'Preventieplan allochtone jongeren' heeft als hoofddoel de algemene voorzieningen in Oss voor alle inwoners beter toegankelijk te maken. Insteek is de algemene voorzieningen beter uit te rusten voor de gemeenschap van nieuwe Nederlanders. In het participatietraject zijn vier panels en een focusgroep jongeren uit de Turkse gemeenschap vanaf de planvorming bij de PRIMA-projecten betrokken. Inmiddels bestaan de participatiepanels uit nieuwe en autochtone Ossenaars. Zij worden bij verschillende beleidsontwikkelingen betrokken en hebben een adviesfunctie naar zowel gemeente als instellingen en organisaties.

Meer informatie: www.integratie.net → via zoekfunctie zoeken op Prima-plan

Vuistregel 2

Stel de doelen vast in samenspraak met de doelgroep

Aanpak krachtwijken, Inspraakorgaan Turken

In het verleden werden nieuwe Nederlanders en hun organisaties onvoldoende betrokken bij de besluitvorming en de uitvoering van beleid in de eigen wijk. Het IOT (Inspraakorgaan Turken) zette dit thema op zijn agenda en nam het voortouw om in vijf wijken te experimenteren. In vijf wijken zijn bijeenkomsten georganiseerd en actieplannen opgesteld, om in samenwerking met de bewoners te werken aan de ontwikkeling van de wijk. Vanaf de eerste fase dachten en praatten nieuwe Nederlanders mee bij het in kaart brengen van diverse kwesties en het bepalen van doelen.

Meer informatie: www.iot.nl

Driegeratiecentrum, Doenja dienstverlening

In dit centrum voor vrouwelijke nieuwe Nederlanders worden informatiebijeenkomsten gehouden over verschillende onderwerpen. Ook is er de mogelijkheid tot het volgen van een taal cursus. Het centrum zelf en de invulling van de activiteiten zijn tot stand gekomen door te luisteren naar de behoeften van de vrouwen in de wijk.

Meer informatie:
www.ultivoercontact.nl → Voorbeeldprojecten → inspirerende praktijken → Driegeratiecentrum

Together to get there, onderdeel van Betrokkenheid loont! FORUM

In 'Together to get there' stimuleren studenten hun eigen achterban om actief te worden in de maatschappij. Het is een methodiek die in nauwe samenspraak met de doelgroep is ontwikkeld. Allereerst zijn expertmeetings gehouden met studentenverenigingen, gemeenten en provinciale instellingen. Gaandeweg, en op basis van de gesprekken kreeg het project meer vorm. Dit vergemakkelijkt de uitvoering van het project.

Meer informatie: www.to-get-there.nl

Vuistregel 3

Gebruik het gemeenschappelijk belang als bindmiddel

Urban Judo, o.a. Sportschool Essink

Sportschool Essink wil door het project Urban Judo hangjongeren van straat halen. Ook wil de sportschool jongeren aan het judo binden. Ze kunnen judo vier keer gratis uitproberen en daarna zo nodig tegen een gereduceerd tarief judoën. De kinderen werden bij het project betrokken met gratis lessen op basisscholen en demonstraties in de wijk. De meisjes mogen met een hoofddoekje om sporten en douchen is niet verplicht.

Meer informatie: www.urbanjudo.nl

Woonateliers, FORUM

Hoe kunnen bewoners gestimuleerd worden om mee te doen? Door de leefwereld van bewoners zelf centraal te stellen raken zij betrokken. In plaats van alleen te vergaderen, vertalen bewoners wensen en behoeften in een plan voor de wijk. Een woonatelier is een interactieve werkvorm, waar bewoners gezamenlijk de problemen in hun woon- en leefomgeving inventariseren en daarvoor structurele oplossingen en maatregelen bedenken. Een woonatelier kan gaan over het ontwerpen van een woning of een ontmoetingsplein tot het bedenken van maatregelen om de leefbaarheid te vergroten.

Meer informatie: www.forum.nl/woonateliers

Vuistregel 4

Zet in op persoonlijke communicatie

Allochtone zorgconsulenten, gemeente Eindhoven

Zorgconsulenten met een migrantenafkomst helpen cliënten en zorgverleners waaronder huisartsen, assistenten, praktijkondersteuners, fysiotherapeuten en psychologen bij het overbruggen van taalbarrières en culturele verschillen. De culturele achtergrond van nieuwe Nederlanders is van invloed op hun opvattingen en beleving van gezondheid, ziekte, behandeling en de organisatie van de gezondheidszorg. De rol van de zorgconsulent is te zorgen voor een betere communicatie en beter begrip tussen zorgverlener en cliënt. Hiermee verbetert de kwaliteit en effectiviteit van de zorg. Daarnaast stimuleert de zorgconsulent de cliënt deel te nemen aan preventieve activiteiten in zijn of haar directe omgeving en verwijst zij de cliënt naar andere lokale voorzieningen, waaronder taalonderwijs.

Meer informatie: www.ggdboz.nl/allochtonezorgconsulent

&U Meidenproject, Nijmegen maatschappelijk werk

Meiden die moeilijk meekomen op school of problemen ondervinden in het dagelijks leven, worden gekoppeld aan een maatje. Ze krijgen extra aandacht in de vorm van steun, vriendschap en advies. Het project gebruikt een moderne manier van communicatie: een internetblog. Zo wordt op een aansprekende en laagdrempelige manier contact onderhouden.

Meer informatie: www.and-u.nl

Shamsa Hassan Said,
zelfstandig trainer/adviseur FSAN en
voorzitter Quality Centre Vluchtelingen:
“Het is van belang dat er wordt gekeken
wat nieuwe Nederlanders zelf willen en
niet alleen wat ze zouden moeten willen
of doen.”

Uitvoering

De uitvoerende fase kent een eigen dynamiek. Flexibiliteit is juist in deze fase belangrijk, om snel in te kunnen springen op onverwachte omstandigheden. In deze fase worden meer mensen bij het project betrokken, zoals buurtcoaches en interventieteams.

Vuistregels

1. Luister naar de wensen, ideeën en bezwaren van deelnemers. Neem hen serieus. Op die manier scheidt u vertrouwen bij de doelgroep.
2. Zoek bij de uitvoering van het project aansluiting bij bestaande activiteiten in buurt of wijk die binnen het project passen.
3. Wees flexibel genoeg om doelen en resultaten tussentijds aan te passen, als daar aanleiding toe is.
4. Zorg voor realistische verwachtingen en een duidelijke taakverdeling. Dit voorkomt misverstanden en teleurstelling.
5. Voer het project uit in nauwe samenwerking met de deelnemers.
6. Investeer in contact met het lokale netwerk. Geef de inbreng van deelnemers de ruimte en doe er iets mee.
7. Verdiep u in de leefwereld van de doelgroep en neem barrières om mee te doen zoveel mogelijk weg.
8. Houd deelnemers op de hoogte van de voortgang van het project, bijvoorbeeld door regelmatig de voorlopige resultaten te presenteren en de ervaringen te inventariseren.

Ali Alsabari, consultant voor de gemeente Rotterdam en voorzitter Iraakse jongerenvereniging: "Uitvoerders moeten de leefwereld van nieuwe Nederlanders begrijpen, anders kan er geen afstemming plaatsvinden."

Samenwerking

Het is niet voldoende als nieuwe Nederlanders alleen deelnemen aan het project, maar verder weinig inbreng hebben. Streef ernaar samen met hen aan het werk te gaan. Dit kan alleen op basis van wederkerigheid. Mensen worden enthousiast als ze zelf kunnen meedenken en meebeslissen. Dan nemen ze graag een groot deel van de uitvoering op zich. De gemeente heeft hierbij een ondersteunende en faciliterende rol. Bij een succesvolle samenwerking is het van belang om rekening te houden met verschillen in beeldvorming. Alle goede bedoelingen ten spijt, mensen kunnen ergens op een andere manier over denken. Zonder uitwisseling of onderling contact kan een project hierop spaak lopen. Hierbij speelt gebrek aan kennis vaak een rol. Niet alle burgers weten

bijvoorbeeld dat je gescheiden kan sporten. Ze komen daarom niet naar de training, ondanks een persoonlijke uitnodiging van de sportvereniging. Contacten en netwerken maken het verschil.

Brede blik

Nieuwe Nederlanders zijn vaak wel actief in hun buurt of wijk, al ziet de gemeente dit misschien niet als 'participatie'. Gebruik dus een bredere definitie van participatie. Door buiten de kaders van het gemeentelijk beleid te kijken, wordt een nieuwe wereld zichtbaar. Het is zinvol om met een nieuw project aansluiting te zoeken bij bestaande activiteiten en het belang hiervan te erkennen. Op die manier voelen mensen zich serieus genomen en wordt hun inzet voor de wijk erkend.

Barrières

Taalproblemen, een krappe beurs, gebrek aan kinderopvang: dit soort problemen kunnen burgers beletten om actief mee te doen, ook al zijn ze wél geïnteresseerd. Voor een succesvol project is het daarom noodzakelijk dat medewerkers van de gemeente of instelling zich inleven in de situatie van de doelgroep. Op die manier kunnen veel drempels worden weggenomen en praktische problemen opgelost. Dit vraagt om inventiviteit en een flexibele houding. Houd rekening met feestdagen en vakantieperiodes en kies bijvoorbeeld voor een andere locatie als deze beter bereikbaar is of meer vertrouwd voor de doelgroep. Organiseer kinderopvang of zorg voor een tolk tijdens bijeenkomsten.

Enthousiasme

Ieder project kent zijn ups en downs. Hoe houdt u het enthousiasme vast? Bewoners zijn 'doeners', ze blijven enthousiast en gemotiveerd als er vaart in een project zit. Dit enthousiasme houdt u vast door contact te houden en de deelnemers regelmatig te informeren over de resultaten tot nu toe. Bij die communicatie moet er wel sprake zijn van tweerichtingsverkeer. Organiseer daarom een bijeenkomst waarbij de deelnemers ook zelf hun zegje kunnen doen!

Zafer Aydogdu, beleidsmedewerker gemeente Deventer: "Kijk verder dan dat ene criterium waarop het beleid is gestoeld. Je moet mensen mogelijkheden geven. Op den duur sluiten ze zich dan breder aan."

Hoe staat het met uw eigen diversiteitsbeleid?

Diversiteit binnen uw eigen organisatie is van groot belang voor een duurzame toename van participatie. Werknemers uit diverse doelgroepen zorgen voor verlaging van de drempels voor potentiële klanten of deelnemers. Divers personeel maakt het bereiken van alle burgers in de samenleving veel gemakkelijker.

Naast de maatschappelijke verantwoordelijkheid levert een divers personeelsbestand ook veel op voor de organisatie zelf. Het betekent een verrijking voor de creativiteit en een vergroting van het vermogen om oplossingen te bedenken.

TNT Post is een voorbeeld van een organisatie die diversiteit hoog op de agenda heeft gezet. TNT Post hanteert het begrip 'diversiteit' in de brede betekenis, waarbij aandacht voor multiculturele diversiteit een belangrijk speerpunt is. Niet alleen met het oog op de maatschappelijke verantwoordelijkheid, maar ook vanwege het zakelijk belang voor de organisatie zelf. De arbeidsmarkt wordt diverser van samenstelling, dat geldt ook voor de klanten. Daarnaast verhoogt diversiteit je creativiteit om op alle ontwikkelingen in de wereld om ons heen adequaat in te kunnen spelen. Die wereld verandert snel. In de Randstad, waar een hoog percentage van de bevolking een migrantenachtergrond heeft, bezit ruim 30 procent van de werknemers binnen TNT Post inmiddels een andere culturele achtergrond. Bij de instroom van toekomstig hoger management richten ze zich op 10 procent met een multiculturele achtergrond, omdat 13 procent van de afgestudeerden in HBO en WO op dit moment een andere culturele achtergrond heeft. Ook bij de werving van leidinggevendenden voor de eerste lijn, de teamcoaches, wordt nadrukkelijk naar multicultureel talent gezocht.

Om goed met deze veranderende samenstelling om te kunnen gaan, krijgen leidinggevendenden tijdens cursussen een blok 'diversiteit' aangeboden. Zij werken dan aan het ontwikkelen van vaardigheden om goed om te kunnen gaan met mensen uit verschillende culturen en op een dusdanige manier te managen dat iedereen zich thuis voelt in het bedrijf en klanten graag zaken doen met TNT Post. TNT heeft zich ook aangesloten bij diverse projecten, zoals 'Champs On Stage' (www.championstage.nl). Doel hiervan is om 'de werknemers van overmorgen' te stimuleren hun opleiding af te maken en een startkwalificatie te behalen. Op die manier wil het bedrijf laten zien dat werken bij TNT Post leuk is.

De voordelen zijn goed zichtbaar, aldus Bart Beek, Manager Diversity bij TNT Post: "Je moet het eigenlijk omdraaien. Als je het niet aan diversity management doet in deze tijd weet personeel je niet te vinden en lig je straks uit de markt. Ook ben je creatiever als je uit diverse culturen kunt putten en je dus meer manieren van doen en denken in je organisatie hebt."

Meer weten? Kijk op www.tntpost.nl

Tips:

- Werk samen met vrijwilligersorganisaties, buurtverenigingen of zelforganisaties. Deze organisaties hebben een achterban die zij bij het project kunnen betrekken. Op die manier ontstaat een breed draagvlak.
- Houd de contributie laag voor burgers met een krappe beurs.
- Houd het dicht bij huis en laagdrempelig. Als het Wmo-loket in het winkelcentrum is gevestigd, lopen mensen er gemakkelijker even binnen.
- Benut alle ruimte. Schoolpleinen of leegstaande gebouwen zijn prima te gebruiken voor theatervoorstellingen of sportwedstrijden.
- Maak het mensen zo gemakkelijk mogelijk om mee te doen. Vaak zijn kleine aanpassingen al voldoende om aan praktische wensen van deelnemers te voldoen. Denk hierbij aan kinderopvang, personenvervoer of een folder in de eigen taal.
- Communiceer in twee richtingen. Presenteer niet alleen de resultaten, maar inventariseer ook signalen van de deelnemers. Dit levert belangrijke informatie op voor de projectleiding.

Praktijkvoorbeelden

Vuistregel 1

Investeer in samenwerking

Ouderen-ontmoetingsproject, Stichting Asha

Deelnemers aan het ouderenproject komen één keer in de week bij elkaar. Het project heeft een informatief en een educatief karakter. Asha gaat met de Hindoestaanse ouderen langs bij verpleeghuizen om de ouderen een idee te geven van de voorzieningen. Op die manier krijgen ze een beter inzicht in wat het betekent om oud te worden in Nederland. Met die kennis als basis kunnen Hindoestaanse ouderen gemakkelijker deelnemen aan de reguliere ouderenvoorzieningen in hun wijk.

Meer informatie: www.stichtingasha.nl

Kan wél!

Kan wél! is een project dat zich richt op het activeren van bewoners in hun eigen wijk. Met gerichte campagnes spoort de buurtcoach van Kan wél! bewoners met ideeën op. Samen met deze buurtcoach gaan bewoners hun eigen idee vormgeven en uitvoeren. Als daar geld voor nodig is, kunnen ze voor budget terecht bij de plaatselijke woningcorporatie(s) en de gemeenten. Op die manier krijgen burgers de middelen in handen om meteen aan het werk te gaan en snel resultaat te zien. Een goede manier van samenwerken zonder bureaucratische rompslomp.

Meer informatie: www.kanwel.nl

De Unieke Brink, gemeente Enschede

De Unieke Brink geeft de bewoners de gelegenheid hun eigen hofje vorm te geven. Een ontwerper gaat vervolgens met hun wensen aan de slag. Burgers krijgen dus inspraak over de inrichting van hun woonomgeving. Dit leidt tot enthousiaste reacties, want dit is natuurlijk veel leuker dan bouwplannen die van 'boven' worden opgelegd.

Meer informatie:

www.integratie.net → Via zoekfunctie zoeken op Unieke Brink → Bewoners ontwerpen hun eigen wijk in Enschede

Het ouderenhuis, Rumah orang tua tua

Vrijwilligers hebben samen met een zorgorganisatie, de gemeente en een steunfunctie een dagopvang gerealiseerd voor Molukse ouderen in de Molukse wijk in Moordrecht. Ze coördineren niet alleen de dagopvang maar fungeren ook als vraagbaak voor de ouderen en hun mantelzorgers. De vrijwilligers zijn speciaal opgeleid tot seniorenvoorlichters.

Meer informatie: www.rumahorangtuatua.nl

Vuistregel 2

Neem barrières weg

Meisjesvoetbal, VV Kismet

Deze vereniging signaleerde een behoefte aan meisjesvoetbal in de wijk. Veel meiden waren enthousiast en wilden graag meedoen, maar hun ouders waren vaak sceptisch. Door thuis bij de ouders langs te gaan, met hen te spreken en hun vragen te beantwoorden, zijn de zorgen weggenomen. Op dit moment zijn er twintig meiden actief aan het voetballen bij de vereniging. Ook zijn een aantal ouders vrijwilliger bij de vereniging geworden.

Alia Afkir, moeder van Anissa: "Mijn dochter was meteen enthousiast over VV Kismet en het meisjesvoetbal, maar ik wilde eerst nog wat meer informatie. Nu voetbalt ze met veel plezier bij Kismet en klets ik elke week met de moeders langs de zijlijn."

Meer informatie: www.vvkismet.nl

Zoneparc, o.a. gemeente Rotterdam

Een Zoneparc is een speciaal ingericht schoolplein met drie zones: een gele chill zone, een blauwe game zone en een rode sport zone. Een Zoneparc stimuleert sociale integratie, sport en bewegen en participatie van kinderen. Daarnaast draagt het aanzienlijk bij aan de afname van pestgedrag. Door voorzieningen voor jongeren dicht bij school of in de wijk is de locatie veilig en goed bereikbaar.

Meer informatie: www.zoneparc.nl

VIBEZ, Vrouwen In Besturen En Zo, gemeente Hengelo

VIBEZ levert maatwerkcurssussen op basis van individuele wensen en behoeften van de deelnemers. Vragen als 'Wat wil je?', 'Wat kun je?' en 'Waar liggen je interesses?' zijn vertrekpunten. In zogenaamde 'V-teams' ontwikkelen de vrouwen een visie, maken een plan en gaan aan de slag met verbeteringen op wijkniveau of stedelijk niveau. Door coaching en training krijgen vrouwen meer zelfvertrouwen en worden zij toegerust om een bijdrage te leveren op bestuurlijk niveau.

Meer informatie: www.snoek-advies.nl → Publicaties → De VIBEZ-methode

Sport allochtone meisjes, gemeente Den Bosch

Meiden kunnen zich oriënteren op wat er allemaal te doen is op sportgebied. In dit project laten sportverenigingen zien wat er bij hen allemaal mogelijk is. De atletiekclub biedt bijvoorbeeld clinics en de tennisclub lessen voor beginners. Meisjes kunnen zich oriënteren en krijgen een voorproefje van een sport waar ze interesse in hebben. Sportverenigingen inventariseren de vraag. Er is veel aandacht voor een persoonlijke benadering bij de werving. Ouders worden nadrukkelijk betrokken bij de 'snuffelactiviteiten'. De voorlichting is tweetalig.

Meer informatie:
www.projectenbanksportenbewegen.nl → Via zoekfunctie zoeken naar Sport allochtone meisjes

Vuistregel 3

Motiveer de deelnemers en maak hen telkens opnieuw enthousiast

Vrouwen bewegen vrouwen, Elan en Gelderse Sport Federatie

Vrouwen worden enthousiast als ze zelf de regie hebben over het project en een wezenlijke bijdrage kunnen leveren. Dit gebeurde bij 'Vrouwen bewegen vrouwen'. Een werkgroep bestaande uit vrouwelijke nieuwe Nederlanders bracht de sportbehoeften van vrouwen en meisjes in kaart. Vervolgens gingen de deelnemsters zelf aan de slag met het organiseren van sportactiviteiten voor hun achterban. Lokale partijen werden erbij betrokken om de doelgroep te bereiken. De taakgerichte methodiek gaf per bijeenkomst helder aan wat er gedaan moest worden.

Meer informatie:

www.elanexperts.nl → Participatie en vrijwilligerswerk → Projecten → Vrouwen bewegen vrouwen

Samen Sterk, Alleato

Meer vrouwelijke nieuwe Nederlanders in besturen en besluitvormingsorganen. Dat is het doel van dit project. De vrouwen krijgen een training en doen bestuurservaring op onder begeleiding van een coach. Met een certificaat worden de deelnemers beloond voor hun deelname.

Meer informatie: www.alleato.nl → Publicaties → Rapporten → Handleiding Samen Sterk

Eten is weten, gemeente Dordrecht

Bewoners met verschillende culturele achtergronden met elkaar in contact brengen. De gemeenschappelijke interesses koken en eten staan daarbij centraal. Het doel van Eten is weten is het samenstellen van een kookboek met verhalen van de straat. Lezers van deze verhalen kunnen letterlijk van elkaars cultuur proeven. Tijdens het samenstellen van het kookboek leren de bewoners elkaar kennen. Mensen raakten enthousiast omdat ze gezamenlijk naar een tastbaar eindproduct toe werkten: het kookboek en de expositie. De gemeenschappelijke interesse is een 'trigger' om mee te doen.

Meer informatie: www.desheaterstraat.nl → Archief → Eten is weten in Dordrecht

Soep met Liefde, ZonMw

'Soep met liefde' richt zich op het laagdrempelig maken van de GGZ-preventie voor moeilijk bereikbare doelgroepen. Er is specifieke aandacht voor vrouwelijke nieuwe Nederlanders in Rotterdam. Door middel van doelgroep participatie zijn gezamenlijk activiteiten opgezet en is het (taboe-)onderwerp bespreekbaar gemaakt. Het ontwikkelde aanbod sluit aan op de behoeften van deze groep. Het aantal aanmeldingen voor het programma steeg nadat intensief was ingezet op het bijstellen van het beeld dat mensen met een depressie 'gek' zijn. Dit kan door het persoonlijk informeren van de doelgroep met een folder in de eigen taal of een informatiebijeenkomst. Hierdoor werden vooroordelen weggenomen.

Meer informatie: www.zonmw.nl → Via zoekfunctie zoeken op Soep met liefde → Nogmaals zoeken op Soep met liefde in Programma's en projectendatabase

Evaluatie en inbedding

Het project is bijna afgerond. Hoe nu verder? Door zorgvuldig te evalueren kunnen resultaten worden geborgd en blijven deelnemers ook in de toekomst betrokken. Als de resultaten veelbelovend zijn, zijn er wellicht mogelijkheden om het project voort te zetten of de activiteiten op te nemen in bestaande programma's.

Vuistregels

1. Evalueer niet alleen achteraf, maar ook tussentijds.
2. Stel kwantitatieve criteria op voor de tussentijdse metingen.
3. Bekijk in hoeverre de doelen zijn gerealiseerd en welke zaken voor verbetering vatbaar zijn.
4. Breng zowel succesfactoren als risico's in kaart.
5. Stimuleer actieve nieuwe Nederlanders om ook aan andere projecten mee te doen.
6. Houd het opgebouwde netwerk in stand.
7. Maak een methodiekbeschrijving.
8. Zoek naar mogelijkheden voor een structurele inbedding van succesvolle projecten. Neem ze op in het werkplan of lokale beleid.

Radj Ramcharan, programmamanager Servicecentrum Integratie, FORUM en secretaris Stichting ASHA: "Door vanaf het begin af aan aandacht te besteden aan de evaluatie kan een uitgebreide methodiekbeschrijving worden gemaakt. Dit komt de duurzaamheid van het project ten goede."

Activeer en waardeer

Dit is uw kans om actieve en betrokken burgers actief te houden. Beschouw en benader nieuwe Nederlanders als duurzame partners. Zodat zij niet slechts eenmalig meedoen aan een project, maar zich ook inzetten voor andere activiteiten in de buurt en wellicht beschikbaar zijn voor toekomstige projecten. Daarbij is het belangrijk dat zij zich gewaardeerd voelen. Zonder deze actieve burgers is de kans immers groot dat effecten van het project snel wegebben. Het in stand houden van een netwerk van duurzame partners vergt zorg en onderhoud. Op tal van manieren kunt u met hen contact onderhouden en hen ondersteunen.

Effecten vasthouden

Hoe kan het project straks, indien succesvol, structureel worden ingebed? Het loont de moeite om hier in een vroeg stadium over na te denken. Tijdelijke participatie is mooi, maar de effecten kunnen snel wegebben. Bij de structurele inbedding van een project is de financiering een doorslaggevende factor. Het hoe, wat en waarom van het project legt u vast in een methodiekbeschrijving. Hierin krijgen ook de resultaten een plek. Nieuwe

partners kunnen nu zo nodig het stokje overnemen. Het project kan bijvoorbeeld worden overgedragen aan een zelforganisatie, waarbij burgers zelf de activiteiten voortzetten.

Tips

- Wijs een contactpersoon aan. De contactpersonen krijgen tijdens het project een spilfunctie. Mensen leren hen beter kennen. Later kunnen deze contactpersonen het opgebouwde netwerk beheren. Op die manier blijven actieve burgers ook in de toekomst betrokken.
- Nodig de actieve burgers uit als het project wordt gepresenteerd. Zo is het voor burgers duidelijk dat zij een belangrijke factor zijn voor het slagen van het project.
- Spreek uw waardering uit voor de activiteiten en deelname van burgers. Dit kan in de vorm van een slotfeest, een oorkonde of een toespraak. Door actieve burgers in het zonnetje te zetten, voelen zij zich gewaardeerd en worden ze gestimuleerd om door te gaan.
- Investeer in een praktische folder of website van het project. Gemeenten, instellingen of marktpartijen kunnen dan snel zien wat zij aan het project hebben en wat er nodig is voor de uitvoering.
- Benoem een vaste contactpersoon van de gemeente voor projecten. Zo weten burgers waar ze moeten zijn met voorstellen of vragen.

Praktijkvoorbeelden

Vuistregel 1

Zorg voor een grondige evaluatie

Bestuurd door Islamitische vrouwen, Mexit

Het organiseren van een evaluatiebijeenkomst is altijd de moeite waard. Maak het leuk met een filmpje, publicatie of een tentoonstelling, dan voelen de deelnemers zich extra gewaardeerd. Bij Mexit krijgen vrouwen een training 'Besturen en politieke participatie'. Vervolgens lopen de vrouwen stage bij politieke en maatschappelijke organisaties. Na afloop van het project werden zowel de organisaties als de deelnemers uitgenodigd om het project te evalueren. Tijdens de bijeenkomst werd een dvd getoond van het project en werden de aanwezigen voorzien van een hapje en drankje. De evaluatie leverde aandachtspunten op die zijn meegenomen bij de verbetering van het project.

Meer informatie: www.mexit.nl/portfolio-case/bestuurd-door-islamitische-vrouwen

Jalan Jalan festival

Buurtbewoners werken samen aan het Jalan Jalan-festival. Ze leren elkaar kennen en werken samen bij de organisatie van het festival. In 2009 was er bijvoorbeeld een kunstzinnige en muzikale optocht die werd afgesloten door een buurtfitar. Het project richt zich op kinderen uit de buurt en hun ouders. Tijdens het project is een effectmeting gehouden, zodat er een gefundeerde uitspraak gedaan kon worden over de effectiviteit van deze artistieke interventie op het stimuleren van interetnische contacten. De effecten zijn bemoedigend: 44 procent van de kinderen heeft nieuwe mensen in de buurt leren kennen. 43 procent van de kinderen is hun buurt leuker gaan vinden en 90 procent van de bezoekers vindt het festival een goede manier om meer in contact te komen met mensen in de buurt. Er is een nieuw elan in de buurt ontstaan.

Meer informatie: www.stichtingaccu.nl/jalanjalan

Haagse Sportbank

Sporten is meer dan alleen bewegen. Tijdens het sporten leggen mensen contact met elkaar en leren ze elkaar beter kennen. De sociale cohesie in de wijk kan hierdoor verbeteren. De Haagse Sportbank brengt sportverenigingen bij elkaar met als doel meer mensen aan het sporten krijgen. De organisatie helpt kleine sportverenigingen om te overleven door ze te koppelen aan grote, welvarende sportverenigingen. Er zijn al goede resultaten: een vernieuwend sportaanbod en clubs die door de samenwerking uit de problemen zijn geholpen. Alle projecten hebben concrete doelstellingen en zijn meetbaar. Hierdoor blijft de kwaliteit gewaarborgd.

Meer informatie: www.desportbank.nl

Vuistregel 2

Beschouw actieve nieuwe Nederlanders als uw duurzame partners

Raad voor Raad, FORUM

Het Servicecentrum Integratie van FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken, organiseert elke kwartaal een Raad voor Raad. Dit is een netwerkbijeenkomst voor gemeenteraadsleden. Tijdens deze bijeenkomsten spreken raadsleden met elkaar en met deskundigen over actuele thema's die van belang zijn voor integratie op lokaal niveau. De raadsleden wisselen kennis uit, leggen contact met andere lokale politici en halen oude banden aan. Op die manier kunnen ze snel extra kennis en deskundigheid opdoen. De bijeenkomsten hebben een duidelijke netwerkfunctie voor de raadsleden. De opkomst is telkens hoog. Raadsleden die deelnemen zijn beter op de hoogte van ontwikkelingen in het integratiedebat, zodat ze in hun eigen gemeente niet steeds opnieuw het wiel uit hoeven te vinden.

Meer informatie: www.forum.nl/hvr

Buitenruimte voor contact

Samen met bewoners, gemeente, woningcorporaties en andere betrokkenen werken aan de aanleg van gemeenschappelijke tuinen. Dat is de doelstelling van 'Buitenruimte voor Contact'. In wijken verspreid over steden in heel Nederland zijn gemeenschappelijke tuinen met succes ingericht en onderhouden. Bijzonder is de inzet van een onafhankelijke procesbegeleider, die het gehele project aanstuurt. Het is een leuke manier om samen met de bewoners te werken aan groene ontmoetingsplekken in de stad. Op die manier worden deelnemers aan een eenmalig project duurzame partners en ontstaat er meer sociale samenhang in de wijk.

Meer informatie: www.buitenruimtevoorcontact.nl en www.buitenkans.eu

Quality Centre Vluchtelingenvrouwen

Het Quality Centre Vluchtelingenvrouwen (QC) is een interculturele organisatie die vluchtelingenvrouwen helpt hun kwaliteiten en talenten verder te ontwikkelen in de Nederlandse samenleving. Er zijn onder andere trainingen, workshops en netwerkbijeenkomsten. Vluchtelingenvrouwen leren hoe ze zelf vorm kunnen geven aan een duurzaam intercultureel netwerk van vrouwen. Dit bereikt QC door vluchtelingenvrouwen te koppelen aan vrijwillige coaches. Het gaat hierbij om langdurige contacten, vergelijkbaar met een vriendin of een familielid. Door netwerkbijeenkomsten, inspirerende trainingen en het samenwerken in werkgroepen wordt het sociale netwerk van de vrouwen vergroot. QC creëert het fundament van waaruit de vluchtelingenvrouwen de wereld in kunnen gaan. Het initiatief ligt dus bij de vrouwen zelf. Doordat er duurzame interculturele contacten ontstaan, leiden de activiteiten van QC tot grotere sociale cohesie, grotere participatie van een vluchtelingenvrouwen in de samenleving en het productief worden van hun kwaliteiten.

Meer informatie: www.qcnetwerk.nl

Netwerk Parasol

Netwerk Parasol bestaat uit een groep goedopgeleide nieuwe Nederlanders in Friesland. Netwerk Parasol staat voor diversiteit en multiculturaliteit in de samenleving. Het heeft als doel elkaar en de samenleving door informatie en kennisuitwisseling van dienst te zijn. Om dit te bereiken wil Netwerk Parasol haar netwerk informeren over ontwikkelingen in de samenleving. Ook draagt het netwerk er zorg voor dat zij gesprekspartners zijn en invloed kunnen uitoefenen op diverse organisaties en instellingen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Fahri Mintes (info@creagroep.nl) of Harry Balgobind (hbalgobind@partoer.nl)

Vuistregel 3

Zorg voor structurele inbedding van succesvolle projecten

Stuurvrouwen, gemeente Delft

Empowerment van vrouwelijke nieuwe Nederlanders, daar draait het om in het project Stuurvrouwen. Het gaat erom de waardevolle inbreng, invloed en zeggenschap van vrouwelijke nieuwe Nederlanders in besturen, werkgroepen en adviesorganen te vergroten. Om het aantal vrouwelijke nieuwe Nederlanders in besturen in Delft te verhogen is een trajectaanpak ingezet. Allereerst werden potentiële stuurvrouwen actief geworven en begeleid. De begeleiding bestond uit een combinatie van ervaringsleren (de 'kweekvijver') en ondersteunende training en coaching. Vervolgens werd actief bemiddeld totdat er een match was tussen vraag en aanbod. Omdat het project succesvol was, heeft de gemeente ervoor gekozen om er een reguliere voorziening van te maken.

Meer informatie: www.delft.nl → Zorg en Welzijn → Integratie → Initiatieven in Delft → Stuurvrouwen

Bouwstenen voor een actieve toekomst, ENOVA

Het doel van dit project is vrouwelijke nieuwe Nederlanders maatschappelijk actief te maken. Dit gebeurt door lessen, coaching en vrijwilligerswerk in een integraal sociaal activeringstraject. Het vrijwilligerswerk is voor de vrouwen een opstap naar betaald werk. Zo worden ze actieve burgers. De vrouwen behouden steeds het initiatief en worden gestimuleerd om telkens een nieuwe stap te zetten. Daardoor blijven ze gemotiveerd en betrokken. Ze leren zichzelf kennen, verbeteren hun taalvaardigheid en ontwikkelen hun persoonlijkheid. De kennis en vaardigheden die de deelnemers tijdens de cursus verwerven, helpen hen tevens bij het opvoeden van hun kinderen.

Meer informatie: www.enova-ebd.nl → Portfolio → Arbeidsmarkt → Bouwstenen voor een actieve toekomst

PiëzoCentra, Stichting Piëzo

De PiëzoCentra zijn leerwerkcentra. Aantrekkelijk door gratis kinderopvang en professionele taaltrainingen. De nieuwe Nederlanders die de centra bezoeken voor bijvoorbeeld de taalprogramma's, raken vervolgens meer betrokken bij het programma en de methodiek. Ze leren de verschillende mogelijkheden kennen die er zijn om binnen de centra hun positie te verbeteren en vaardigheden van hun kinderen verder te ontwikkelen. Mensen stromen door naar opleiding en werk. Zo bieden de centra hen een toekomst, zodat ze zich meer thuis voelen in Nederland. De Piëzo-methodiek is een omvattende methodiek, waarin de verschillende activiteiten op elkaar aansluiten. De uitgebreide methodiekbeschrijving vergemakkelijkt de overdracht naar andere organisaties.

Meer informatie: www.stichtingpiezo.nl

Handig instrument voor gemeenten: de Participatieladder

De Participatieladder is voor en door gemeenten ontwikkeld naar aanleiding van de invoering van het Participatiebudget. Met de Participatieladder kunt u het participatieniveau van burgers vaststellen en komt u hiaten in het aanbod voor specifieke doelgroepen op het spoor. Op basis daarvan is het mogelijk om (extra) aanbod op maat aan te bieden. Ook is de Participatieladder bruikbaar voor de evaluatie van projecten: zijn deelnemers een stap hoger gekomen na het project en wat is nu eigenlijk het effect op hun participatie?

De niveaus op de ladder zijn:

niveau 6: betaald werk

niveau 5: betaald werk met ondersteuning

niveau 4: onbetaald werk

niveau 3: deelname aan georganiseerde activiteiten (cursus, vereniging)

niveau 2: sociale contacten buitenshuis

niveau 1: geïsoleerd levend

Met behulp van de Participatieladder kan vastgesteld worden op welk niveau iemand zich bevindt en of er nog doorgroeimogelijkheden zijn. Met slechts vier vragen wordt het niveau van participatie van de doelgroep vlot en eenduidig vastgesteld aan het begin van het project. Door achteraf opnieuw het niveau te meten, wordt het effect van het project zichtbaar.

Meer weten? Kijk op: www.participatieladder.nl

Er bestaat ook een Participatieladder die zich richt op verschillende vormen van burgerparticipatie. Voor meer informatie kijk op: www.mevissie.nl en zoek op 'participatieladder'

Veelkleurige participatie, gemeente Venlo

De gemeente Venlo is aan de slag gegaan met de Participatieladder in het project 'Veelkleurige Participatie Venlo'. Het project richt zich op vrouwelijke nieuwe Nederlanders. Taalaanbieders, Welzijnsstichting, Vluchtelingenwerk en gemeente werken samen om deze vrouwen meer te laten participeren in Venlo. Het doel is 380 vrouwen een of meer stappen hoger op de Participatieladder krijgen door mét hen te praten in plaats van óver hen. Losse projecten van de organisaties zijn gebundeld en vormen nu één geheel. De samenwerking tussen ketenorganisaties, vrouwenorganisaties en P-teams onder regie van de gemeente zorgen voor een duurzaam samenwerkingsverband, dat enorm heeft bijgedragen aan het succes van dit project. De Participatieladder is ingezet om te bepalen waar nog gaten zitten in het aanbod. Deze 'witte plekken' zijn vervolgens ingevuld met nieuw aanbod.

Meer informatie: www.trias-subsidie.nl → Referenties → Veelkleurige Participatie Venlo

Vuistregels

Voorbereidende fase

1. Geef het project een stevige basis door in kaart te brengen hoe de verschillende betrokkenen het probleem definiëren, voor welke doelgroep het project bestemd is en wat u wilt bereiken. Denk na over de oorzaken en de gevolgen van het probleem of de situatie waarmee u aan de slag wilt, vóórdat u een keuze maakt uit middelen en maatregelen.
2. Begin zonder agenda en met een open blik. Stel in samenspraak met de doelgroep de doelen vast. Praat hierbij niet alleen met sleutelfiguren, maar pols zoveel mogelijk verschillende mensen.
3. Gebruik het gemeenschappelijk belang als bindmiddel en spreek mensen als individu aan.
4. Zet netwerken zoals zelforganisaties in bij de communicatie. Spreek mensen persoonlijk aan op school, in het buurthuis en op het werk.
5. Bedenk in een vroeg stadium hoe u gaat evalueren. Houd niet alleen na afloop, maar ook tijdens het project de vinger aan de pols, zodat u nog kunt bijsturen.
6. Formuleer de doelstellingen SMART: specifiek, meetbaar, aanvaardbaar, realistisch en tijdgebonden.
2. Zoek bij de uitvoering van het project aansluiting bij bestaande activiteiten in buurt of wijk die binnen het project passen.
3. Wees flexibel genoeg om doelen en resultaten tussentijds aan te passen, als daar aanleiding toe is.
4. Zorg voor realistische verwachtingen en een duidelijke taakverdeling. Dit voorkomt misverstanden en teleurstelling.
5. Voer het project uit in nauwe samenwerking met de nieuwe Nederlanders.
6. Investeer in contact met het lokale netwerk. Geef de inbreng van deelnemers de ruimte en doe er iets mee.
7. Verdiep u in de leefwereld van de doelgroep en neem barrières om mee te doen zoveel mogelijk weg.
8. Houd deelnemers op de hoogte van de voortgang van het project, bijvoorbeeld door regelmatig de voorlopige resultaten te presenteren en de ervaringen te inventariseren.

Uitvoerende fase

1. Luister naar de wensen, ideeën en bezwaren van deelnemers. Neem hen serieus. Op die manier scheidt u vertrouwen bij de doelgroep.
1. Evalueer niet alleen achteraf, maar ook tussentijds.
2. Stel kwantitatieve criteria op voor de tussentijdse metingen.
3. Bekijk in hoeverre de doelen zijn gerealiseerd en welke zaken voor verbetering vatbaar zijn.
4. Breng zowel succesfactoren als risico's in kaart.

5. Stimuleer actieve nieuwe Nederlanders om ook aan andere projecten mee te doen.
6. Houd het opgebouwde netwerk in stand.
7. Maak een methodiekbeschrijving.
8. Zoek naar mogelijkheden voor een structurele inbedding van succesvolle projecten. Neem ze op in het werkplan of lokale beleid.

Meer informatie

Literatuur

- Handreiking Interetnische Contacten, FORUM, www.forum.nl.
- Casper Hartman en Pieter Tops, “Frontlijnsturing, Uitvoering op de publieke werkvloer van de stad” van het Kenniscentrum Grote Steden, 2005
- “Handleiding Evaluatie Preventieprojecten, richtlijnen, checklist en praktische tips voor het opzetten van een projectevaluatie”, Centrum voor Criminaliteitspreventie. Ga naar www.hetcv.nl en zoek op ‘handleiding evaluatie’.
- Bellaart, H. Matrix interculturalisatie, voor begeleiding van het interculturalisatieproces in de sectoren Zorg en Welzijn. FORUM, 2003.
- E.E. van der Laan, Integratiebrief aan de Tweede Kamer, 17 november 2009.

Meer weten? Kijk op www.forum.nl/betrokkenheidloont voor een uitgebreide verzameling praktijkvoorbeelden, bruikbare tips en actuele aanvullingen.

Meer informatie

Het Servicecentrum Integratie stelt kennis en expertise ter beschikking waarmee lokaal integratiebeleid ontwikkeld en uitgevoerd kan worden. Het Servicecentrum Integratie is een onderdeel van FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken. Als front office voor gemeenten maakt het Servicecentrum Integratie gebruik van de ruime ervaring en deskundigheid die FORUM in huis heeft en maakt deze bruikbaar voor de lokale situatie.

Voor meer informatie: kijk op si.forum.nl of bel 030 297 42 78.

Met dank aan:

De leden van de werkgroep:

Hoessein Aarab	trainer en voorzitter Marokkaans platform Den Bosch;
Mehmet Aközбек	projectleider Lokaal Integratiebeleid, directie Integratie en Inburgering, ministerie van VROM;
Ali Alsabari	consultant voor de gemeente Rotterdam en voorzitter Iraakse jongerenvereniging;
Zafer Aydogdu	beleidsmedewerker gemeente Deventer;
Ahmet Azdural	directeur Inspraak Orgaan Turken;
Ineke Blankenspoor	adviseur Partoer CMO Fryslân;
Karien Dekker	onderzoeker en docent Universiteit Utrecht;
Shamsa Hassan Said	zelfstandig trainer/adviseur FSAN en voorzitter Quality Centre Vluchtelingen;
Thomas Hessels	senior beleidsmedewerker directie Integratie en Inburgering, ministerie van VROM;
Walther Kok	programmadirecteur Diversiteit en Integratie, gemeente Utrecht;
Radj Ramcharan	programmamanager FORUM, secretaris Stichting ASHA;
Qader Shafiq	beleidsmedewerker COS Gelderland en voorzitter Adviescommissie Allochtonen, gemeente Nijmegen.
Andries Turksma	trainer Bureau Kent;
Güler van der Wekken	programmamanager Maatschappelijke Ontwikkelingen, Alleato.

Auteurs: Anne Czyzewski, Servicecentrum Integratie, FORUM
Eke Gerritsma, Servicecentrum Integratie, FORUM

Ook bedanken wij alle projecten die als voorbeeld zijn opgenomen in de handreiking voor hun medewerking.

Deze brochure is een uitgave van: **Ministerie van VROM** in samenwerking met **FORUM**.

Rijnstraat 8 | 2515 XP Den Haag | www.vrom.nl